

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0525U000533

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-12-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коцур Леся Михайлівна

2. Lesya M. Kotsur

Кваліфікація: к. і. н., доцент, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8996-1606

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 07.00.01

Назва наукової спеціальності: Історія України

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 18-12-2025

Спеціальність за освітою: історія

Місце роботи здобувача: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 27.053.01

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03.19.21

Тема дисертації:

1. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЛИТВІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ
2. SOCIO-POLITICAL AND SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATIONS IN UKRAINE AND LITHUANIA IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES OF THE LATE 20TH – BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

Реферат:

1. Робота є першим у вітчизняній історіографії комплексним дослідженням суспільно-політичних та соціально-економічних трансформацій, які відбулися в Україні та Литві після відновлення державами незалежності та в умовах євроінтеграційних процесів кінця ХХ – початку ХХІ століття. Актуальність заявленої теми визначається тим, що Україна й Литва мають не тільки давні історичні зв'язки, а й тривалий час перебували під радянською окупацією та майже одночасно відновили свою незалежність. Надалі держави обрали проєвропейський цивілізаційний шлях розвитку та побудову демократичних політичних режимів. Проте процес досягнення бажаних результатів для обох держав виявився різним – Литва стала повноправним членом європейської та євроатлантичної спільноти, а в Україні цей процес досі незавершений. Основою результатів представленого дослідження є систематизація та порівняння досвіду

щодо розвитку державотворчих та євроінтеграційних процесів в Україні та Литві у вказаний період, задля виявлення спільних та відмінних рис у цих процесах. Отримані наукові результати дослідження про суспільно-політичні та соціально-економічні трансформації в Україні та Литві у досліджуваний можуть бути використані в історичних студіях та науково-дослідних роботах із проблематики балтійських студій та подальшого вивчення перспективних напрямків співпраці українсько-литовської співпраці в різних сферах. У практичній площині результати дослідження вплинули на налагодження конструктивної співпраці у сфері історичної освіти між Університетом Григорія Сковороди в Переяславі, Інститутом історії Литви, Вільнюським університетом та іншими закладами освіти. Започатковані активні форми співпраці щодо академічної мобільності студентів історичних спеціальностей України та Литви. Історіографічний аналіз наявних праць з досліджуваної проблематики свідчить, що ні вітчизняні, ні закордонні науковці досі не досліджували комплексно суспільно-політичні та соціально-економічні трансформації в Україні та Литві в умовах євроінтеграційних процесів кінця ХХ – початку ХХІ століття. При цьому, в обох державах вже накопичилося чимало міждисциплінарних наукових розвідок, які дозволяють комплексно розглянути ці процеси. Потужною є й джерельна база для проведення цього дослідження, значний масив якої вперше вводиться до наукового обігу. Представлені джерелоподіляються декілька груп: нормативно-правові акти; архівні документи й матеріали з фондів ЦДАВО й ЦДАГО; оцифровані електронні архіви стенограм засідань парламентів як України, так і Литви; статистичні збірники та звіти; інформаційно-аналітичні видання; монографії, наукові публікації, тези доповідей; статті в державних, відомчих та комерційних періодичних виданнях; ресурси мережі Інтернет, зокрема онлайн-видань. В сукупності наявність широкого комплексу джерел дозволила репрезентативно представити досліджувану тему. Теоретико-методологічну основу дослідження склали історичні, політологічні, соціологічні та економічні підходи: цивілізаційний, модернізаційний, теорії транзиту, демократизації (Г. О'Доннелл, Ф. Шміттер та ін.); інтеграційні теорії (неофункціоналізм і ліберальний інтерговерменталізм); системний та інституційний підхід, соціоекономічний аналіз тощо. Об'ємна методологічна база дозволяє досить повно розкрити складність трансформаційних процесів, показати їх багатовимірність і залежність від євроінтеграційного контексту. Розкрито особливості формування нормативно-правових засад державного будівництва в Україні та Литві у процесі та після відновлення державами незалежності. Показаний вплив цього чинника на подальший євроінтеграційний поступ держав. У ході порівняння нормотворчого досвіду країн звернута увага на своєчасність (Литва) та запізнілість (Україна) прийняття деяких важливих державотворчих актів. Виявлено, що попри об'ємність нормативно-правової бази в Україні, вона часто характеризується відсутністю системності та узгодженості. Литовське законодавство навпаки розвивалося, як послідовне та своєчасне. На ці відмінності суттєво впливали політичні чинники, склад парламентів, наявність чи відсутність президентської влади, концептуальна візія ідеї незалежності та геополітична орієнтація еліт. Ключові слова: Україна, Литва, історична компаративістика, державотворення, євроінтеграція, трансформація, демократизація, суспільно-політичні процеси, соціально-економічні перетворення, нормативно-правові акти, зовнішня політика, культурна політика, церква, релігія, православ'я, католицизм, реформи, політика, російський вплив, втручання.

2. The work is the first in domestic historiography to comprehensively study the socio-political and socio-economic transformations that took place in Ukraine and Lithuania after the states regained their independence and in the context of the European integration processes of the late 20th – early 21st centuries. The relevance of the stated topic is determined by the fact that Ukraine and Lithuania not only have ancient historical ties, but also were under Soviet occupation for a long time and almost simultaneously restored their independence. Later, the states chose a pro-European civilizational path of development and the construction of democratic political regimes. However, the process of achieving the desired results for both states turned out to be different – Lithuania became a full member of the European and Euro-Atlantic community, while in Ukraine this process is still incomplete. The basis of the results of the presented study is the systematization and comparison of experience in the development of state-building and European integration processes in Ukraine and Lithuania in the indicated period, in order to identify common and distinctive features in these processes. The obtained

scientific results of the study on socio-political and socio-economic transformations in Ukraine and Lithuania in the studied period can be used in historical studies and research works on the issues of Baltic studies and further study of promising areas of cooperation of Ukrainian-Lithuanian cooperation in various fields. In the practical plane, the results of the study influenced the establishment of constructive cooperation in the field of historical education between the Grigoriy Skovoroda University in Pereyaslav, the Institute of History of Lithuania, Vilnius University and other educational institutions. Active forms of cooperation have been initiated regarding the academic mobility of students of historical specialties in Ukraine and Lithuania. Historiographical analysis of the existing works on the studied issues shows that neither domestic nor foreign scientists have yet comprehensively studied socio-political and socio-economic transformations in Ukraine and Lithuania in the context of the European integration processes of the late 20th - early 21st centuries. At the same time, both states have already accumulated a lot of interdisciplinary scientific research, which allows for a comprehensive consideration of these processes. The source base for this study is also powerful, a significant amount of which is being introduced into scientific circulation for the first time. The presented sources are divided into several groups: regulatory and legal acts; archival documents and materials from the funds of the Central State Archives of Ukraine and the Central State Archives of Lithuania; digitized electronic archives of transcripts of parliament sessions of both Ukraine and Lithuania; statistical collections and reports; information and analytical publications; monographs, scientific publications, abstracts of reports; articles in state, departmental and commercial periodicals; Internet resources, in particular online publications. In total, the presence of a wide range of sources allowed us to represent the topic under study. The theoretical and methodological basis of the study was formed by historical, political science, sociological and economic approaches: civilizational, modernization, transit theories, democratization (G. O'Donnell, F. Schmitter, etc.); integration theories (neofunctionalism and liberal intergovernmentalism); systemic and institutional approach, socio-economic analysis, etc. The extensive methodological base allows us to fully reveal the complexity of transformation processes, show their multidimensionality and dependence on the European integration context. The features of the formation of regulatory and legal foundations of state building in Ukraine and Lithuania during and after the states regained their independence are revealed. The influence of this factor on the further European integration progress of the states is shown. In the course of comparing the norm-setting experience of the countries, attention is paid to the timeliness (Lithuania) and lateness (Ukraine) of the adoption of some important state-building acts. It was found that despite the volume of the regulatory and legal framework in Ukraine, it is often characterized by a lack of systematicity and coherence. Lithuanian legislation, on the contrary, developed as consistent and timely. These differences were significantly influenced by political factors, the composition of parliaments, the presence or absence of presidential power, the conceptual vision of the idea of independence and the geopolitical orientation of the elites. Keywords: Ukraine, Lithuania, historical comparative studies, state formation, European integration, transformation, democratization, socio-political processes, socio-economic transformations, regulat

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Магомедов А., Коцур В., Коцур Л. Україна і НАТО в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. XX – початку XXI століть: монографія. / [авт. колектив: Магомедов А.О., Коцур В.В., Коцур Л.М.]. Переяслав (Київська обл.): Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Домбровська Я.М., 2022. 336 с.

- Коцур В., Коцур Л., Редзюк В.В. Система безпеки і оборони ЄС: перспективи для України: монографія. Переяслав (Київська обл.): Університет Григорія Сковороди в Переяславі. Домбровська Я.М., 2025. 366 с.
- Коцур В., Коцур Л. Практики очищення публічного простору від символів радянського тоталітаризму в країнах колишнього СРСР. Трансформаційні процеси у пострадянських країнах: 30 років поступу до демократії. Монографія. Переяслав (Київська обл.): ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Домбровська Я.М., 2021. 228 с.
- Коцур Л. Ідеологеми «братніх народів» та «возз'єднання» у світлі компаративної соціології: трансформації XXI століття. Монографія: Соціокультурні передумови російсько-української війни: еволюція рашизму. Переяслав, 2023. С. 137-174. DOI: 10.31470/SPRUVER/2023/137-174 (розділ монографії).
- Коцур Л. Діяльність адhoc та легальні методи гібридної війни РФ проти України. ВійнаРосії проти України: від гібридних форм до геноцидних практик: колективна монографія. Переяслав (Київська обл.): Домбровська Я.М., 2025. 328 с.
- 7. Lada O., Kotsur V., Kotsur L., Redziuk V., &Gylenko Y. TheRelationsbetweenSovietGovernmentEntitiesandScientificInstitutionsintheContextof a PostmodernApproachtoHistory. *PostmodernOpenings*, 13(1), 2022, 198-213.
- 8. Kotsur L., Moroziuk Y., Sasyn H., Zelenko G., Kononenko N. Analysingtheroleofexternalpoliticalinfluencesontheeurointegrationandnation-buildinginUkraineandLithuaniafrom 1990 to 2021. *Journalofinterdisciplinaryresearch, AD ALTA*. 14/01-XLII, 2024, 34-37. (категорія A, WebofScience).
- 9. Kotsur L., Kotsur V. Legal Frameworkof State Formationin Lithuania: A Historical Comparison Pre- and Post-EU Integration. *ArchSci*.Volume 74, Issue 5, 2024, Pages 84-92.
- 10. Kotsur L., Kotsur V. Development of European Integration Processesin Ukraine and Lithuania. *Revistade Cercetaresi Interventie Sociala*, 89, 2025, 82-99, DOI: 10.33788/rcis.89.5
- Kotsur V., Kotsur L. Features of theeducational processat Pereyaslov-Khmelnysky Pedagogical University namedafter Grigory Skovoroda. 222-236. Topical is suesof general and musical pedagogy: monographe ditedby Prof. Oleh Mikhailychenko, compiledby Doc. Anatolii Martyniuk. Beau Bassin. Germany: AV Akademike rverlag. 2020. 253 p.
- 11. Коцур В., Вільчинська І. та Коцур Л. (2020). Актуалізація суспільно-політичної лексики у повсякденному дискурсі суб'єктів спілкування. *Психолінгвістика*, 28 (2), 82-98.
- 12. Kotsur L. Comparative Analysisofthe Cultural Policy of Lithuaniaand Ukraine at theendofthe 20 th – beginningofthe 21 st century. *Skhidnoievropeiskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 29, 2023, 212-222.
- 13. Коцур Л.Сучасна українсько-литовська співпраця у сфері історичної науки: тенденції, здобутки, виклики. *Український історичний журнал*, № 6. С.150-165.
- 14. Kotsur V., Kotsur L. Youthof Ukraine: challenges of a newmillennium / International Scientific Conference Innovationin Science: Global Trends and Regional Aspect: Conference Proceedings, March 12-13, 2021. Riga, Latvia: «Baltija Publishing». p. 109-113.
- 15. Kotsur L. Therole of Lithuaniainstruggle of Ukraine for a Europe an future and territorial integrityin 2013-2021. *Europe an philosophical and historical discourse*,Volume 9, Issue 1, 2023. Pp. 14-26.
- Коцур Л. Внутрішній туризм як ефективний інструмент об'єднання Української нації. *Наукові записки з української історії*, 2016. Вип. 40 (Спецвипуск). 221 с. С. 182-186.
- Коцур Л. Тактика посилення російського впливу на етнонаціональну сферу України у другій пол. 1990-х рр.. *Наукові записки з української історії*, 2017. Том 42. С 124-131.
- Коцур Л. Участь молоді у громадсько-політичному житті України: 1990-2015 рр. *Видавництво «Гілея»*, 133 (№ 6). 2018 С. 268-271.
- Коцур Л. Діяльність ідеологічного відділу та ідеологічної комісії ЦК КПРС в кінці 1980-х рр. *Humanitarium, Переяслав-Хмельницький*, 2018. Том. 40, Вип. 3. С. 98-106.

- Коцур Л. Глобальні виклики сучасності: роль освіти і знань у XXI столітті. Humanitarium, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.); Ніжин (Чернігів. обл.) : Лисенко М. М., 2019. Том. 41, С. 71-78.
- Коцур Л. Етнополітичні виклики в Україні наприкінці 1980-х у 1990-х рр.: хронологія подій. Соціум. Документ. Комунікація. Випуск 9/2, 2020. С. 88-125.
- Коцур В., Коцур Л., Іваннікова І. Медіапростір на непідконтрольних Україні територіях Луганської та Донецької областей у 2014-2020 рр. в умовах російсько-української війни. Соціум. Документ. Комунікація. Вип. 11. Переяслав, 2021. С. 135-160.
- Коцур, Л. Державне будівництво незалежної України крізь призму нормативно-правових актів: 30 років досвіду. Соціум. Документ. Комунікація, (15), 2022, 55-81.
- Коцур, Л. Використання ключових подій Другої світової війни для замулювання історичної пам'яті м. Переяслава. Літопис Волині, (27), 2022, 58-62.
- Коцур, Л. Просопографічний портрет батьків-засновників Української незалежної держави та Литовської республіки: компаративний аналіз. Київські історичні студії, (2 (15), 2022, 101-109.
- Коцур Л. Роль парламентів у державотворчих процесах Литви та України: порівняння досвіду першого десятиліття незалежності. 91+. Альманах новітньої історії України / [ред. С.С. Падалка]. – Вип. 1 – К.: Інститут історії України НАН України, 2022. – 248 с. (С. 87-101; Фахова стаття).
- Коцур, Л. Вплив зовнішніх чинників на державотворчі та євроінтеграційні процеси в Україні: порівняння стратегій сусідніх країн. Літопис Волині, (28), 2023, 114-121.
- Коцур Л. Формування національної гордості – необхідна складова українського державотворення. Соціум. Документ. Комунікація, (18), 2023, 182 – 198.
- Коцур Л. Трансформації в культурному просторі незалежної України: уроки перших трьох десятиліть. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 62, том 1, 2023. 26-33.
- Коцур Л. Стратегії підтримки України від ЄС та НАТО у відповідь на повномасштабну агресію Російської Федерації. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія Історія, 13/55, 2023, 177-193.
- Коцур Л. Державне будівництво незалежної Литовської Республіки крізь призму культурної політики. Вісник Черкаського університету, № 2. 2023, С. 122-130.
- Коцур Л. Комеморативний вимір гібридної війни Росії проти України: 1991-2022. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія Історія, Спецвипуск, 2024, 18-34.
- Коцур Л. Церковно-релігійний вимір російсько-української війни: боротьба за автокефалію. AxisEuropaе, 6, 2025, 73-88.
- Коцур Л. Солідаризація національно-демократичних сил України й Литви у відповідь на реакційну політику СРСР 1990 – 1991 рр. Вісник гуманітарних наук, (8). 2025, 25 с.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0124U003233

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Удод Олександр Андрійович

2. Oleksandr A. Udod

Кваліфікація: д.н, професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7988-0391

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут історії України Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416981

Місцезнаходження: вул. М. Грушевського, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Николаєць Юрій Олексійович

2. Yurii O. Nikolaiets

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1986-9956

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.

Ф. Кураса НАН України

Код за ЄДРПОУ: 16394076

Місцезнаходження: вул. Генерала Алмазова, Київ, 01011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Деревінський Василь Федорович

2. Vasyl Derevinskyi

Кваліфікація: д.і.н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5967-2328

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет будівництва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02070909

Місцезнаходження: проспект Повітряних сил, Київ, 03037, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мищак Іван Миколайович

2. Ivan M. Myshchak

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4466-9836

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дослідницька служба Верховної Ради України

Код за ЄДРПОУ: 22907278

Місцезнаходження: пров. Несторівський, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Верховна Рада України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Гончаренко Олексій Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Гончаренко Олексій Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Левченко Інна Миколаївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна